

τά τινες δὲ σιωπῇ· στιγμὰς, σφίγγας τὴν χεῖρα τοῦ μαθητοῦ, τῷ εἶπεν μετὰ περιπαθείας.

— Φίλε νεανία, προσπάθει καὶ πρόσεχε μὴ κρίνης τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν, εἰ μὴ μετὰ τὸ τέλος τῆς ζωῆς τῶν. Δὲν ὑπάρχει ἀρετὴ μὴ καταμολυνθεῖσα ὑπὸ τινος ἐλαττώματος, ἀλλ' ἐπίσης, οὔτε συκοφαντία τὴν ὁποῖαν ὁ χρόνος νὰ μὴ φθάσῃ νὰ διασκεδάσῃ. Ἡ διαγωγή μου ἀληθὲς ὅτι εἶναι δι' ἐσὲ αἰνιγμα, αἰνιγμα ὅμως τοῦ ὁποῖου ἀδυνατῶ νὰ σοὶ δώσω τὴν λύσιν, διότι ἡ λύσις αὕτη εἶναι τὸ μυστήριον τῆς ζωῆς μου.

Βλέπων ὅμως ὅτι ὁ νεανίας ἐπέμενεν ἀκλόνητος ἐν τῇ ἀποφάσει του, τῷ προσέθεσε, — Κράτει καὶ ἀρίθμει τὸ ἀργύριον τὸ ὁποῖον σοὶ χορηγῶ· θεωρεῖ το ὡς δάνειον, καὶ ὅτε διὰ τῶν σπουδῶν καὶ τῆς ἐργασίας θέλεις καταστῇ καὶ σὺ πλούσιος, ἀπὸδος αὐτὸ εἰς τινα ἱκανὸν νέον, ἐν ἀνάγκῃς εὐρισκόμενον, ὅσον δ' ἀφορᾷ ἐμὲ, ἀνάμεινε τὸν θάνατόν μου, ὅπως δυνήθῃς νὰ δικάσῃς τὴν ζωὴν μου.

Ἐπὶ πεντήκοντα ἔτη ὁ Στανίσλαος Στάζικ ἐπέτρεπεν εἰς τὴν συκοφαντίαν ν' ἀμαυρόνῃ ὅλας τῆς ζωῆς αὐτοῦ τὰς πράξεις· ἀλλ' ἐγνώριζεν ὅτι ἔσεται ποτ' ἡμῶν καθ' ὃ ὁλόκληρος ἡ Πολωνία θέλει τῷ ἀπονεύμει δικαιοσύνην, θέτουσα αὐτὸν ἐν κεφαλίδι τῶν ἐλευθεριωτέρων καὶ τῶν μᾶλλον εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῆς πατρίδος ἀφωσιωμένων ἀνδρῶν.

Τὴν 20 Ἰανουαρίου 1826, τριάκοντα χιλιάδες χωρικῶν κατοίκων δακρυροούντων προσέδραμον περὶ τὴν νεκρικὴν αὐτοῦ κλίνην καὶ διένειμαν ὡς φυλακτήρια τὰ τεμάχια τοῦ καλύπτοντος τὸ φέρετρόν του ὑφάσματος.

Στρατὸς ὁλόκληρος ἤθελε θεωρηθῇ ἀνίσχυρος, ὅπως διαλύσῃ τὸ ἄπειρον ἐκείνο πλῆθος, τὸν λαὸν τῆς Βαρσβίας, προσφέροντα τὴν λατρείαν του πρὸς τὸν ἐνδοξον τοῦτον ἄνδρα. Ἡ διαθήκη του ἐπεξήγησε τὴν διαγωγὴν του, δοῦσα τὴν λύσιν τῆς φιλαργυρίας του καὶ τῆς περιουσίας του. Ναί, ἔλεγεν ἐν αὐτῇ, ἀληθὲς ὅτι ἐπέβαλλον ἐπ' ἐμὲ σκληρὰς στερήσεις, ἀλλ' ἐπραττον οὕτω, διότι πτωχὸς ὢν, δι' αὐτοῦ καὶ μόνου τοῦ μέσου ἡδυνάμην ν' ἀποκτήσω περιουσίαν, ἀλλὰ περιουσίαν ὅμως ἣν ἤπασαν, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, προώριζον ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς πατρίδος μου.

Τὰς ἀπεράντους δὲ κατέχευε γαίης διένειμεν εἰς 500 χωρικοὺς, τοὺς δὲ δούλους του ἐκήρυξεν ἄπαντας ἐλευθέρους, καὶ κατέστησεν ἰδιοκτήτας. Ἰδρύσατο σχολεῖον, παρ' ᾧ ἐδιδάσκοντο οἱ νέοι διαφόρους τέχνας. Εἰσήγαγε μεγάλας βελτιώσεις εἰς τὴν μικρὰν πολιτείαν, ἣν αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐθεμελίωσε καὶ προῆξε κατὰ συγκατάθεσιν τοῦ ἀποκοσμάτορος Ἀλεξάνδρου.

Ἀφῆκε κεφάλαιόν τι ἀποταταμιευμένον πρὸς βοήθειαν παντὸς χωρικοῦ καταστρεφόμενου ὑπὸ ἐκτάκτου συμβάντος. Ἐπέβαλε μετωικωτάτων τινα φόρον ἐπὶ τῶν ἀπελευθερωθέντων δούλων, προωριζόμενον πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν γειτόνων οὔτινες

ἦσαν καταδεδικασμένοι (ὡς καὶ ἐκεῖνοι) εἰς τὴν δουλείαν καὶ τὰς ἀγγαρείας.

Ἀφοῦ τοιοιτοτρόπῳ ἐξησφάλισε τὴν τύχην τῶν χωρικῶν του, ὁ αἰείμνηστος Στάζικ προσέφερεν ἐξακοσίαις χιλιάδας φλωρίων πρὸς ἀνέγερσιν ἐνὸς ἰδιάζοντος νοσοκομείου, πρὸς δὲ ἐκληροδότησε μεγάλας ποσότητας πρὸς εὐκολίαν καὶ βοήθειαν τῆς φιλοπόνου νεολαίας.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ἀδελφὴν του, τῇ ἀφῆκεν τὴν αὐτὴν πρὸς οὐδὸν ἣν κατεῖχεν καὶ ζώντος τοῦ ἀδελφοῦ τῆς· διότι ἡ γυνὴ αὕτη ἠγνόει παντάπασι τὴν ἀξίαν τοῦ ἀργυρίου, καὶ ἐσπατάλει ἀδιακρίτως πᾶν ὅ,τι ἀπῆλαυνεν ἐκ τῆς ἀγαθοεργίας αὐτοῦ.

Ἐπὶ πολὺν χρόνον ὁ Στανίλαος Στάζικ ὑπῆρξε τὸ θῦμα καὶ ὁ μάρτυς τῆς συκοφαντίας, ἀπὸ τοῦ θανάτου του ὅμως πενταχόσια οἰκογένηται ἀποκτήσασαι εὐδαιμονίαν καὶ ἐλευθερίαν, καθεκάστην ὑψύσιν εὐγνώμονα καὶ ἱκετίδα φωνὴν πρὸς δικαίωσιν τῆς μνήμης τοῦ ἐνδόξου φιλαργύρου.

(ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ) Ἰωάννης Κ. Γ.

ΗΘΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ.

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ.

Μέρος Α'.

(Συνέχεια, ὅρα φυλλάδιον 8.)

—ο—

Ὅλοι οἱ μεγάλοι ἄνδρες γίνονται τοιοῦτοι, διότι ἔχουν μῆτέρας μεγάλης ἀνατροφῆς, πολλῶν προτερημάτων· ὅλοι οἱ μικροί, ὅλοι οἱ κακοὶ γοι γίνονται τοιοῦτοι, διότι ἠτύχησαν, νὰ ἔχουν κακὰς καὶ διεφθαρμένas μῆτέρας, καὶ ἀποροῦμεν πῶς οἱ νομοθέται δὲν φροντίζουν νὰ καταπαύσωσι τὴν μικρότητα, τὰς κακουργίας τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τοῦ ὡς εἴρηται μέσου, ἀλλὰ νομοθετοῦν τὴν τιμωρίαν αὐτοῦ διὰ τὰς κοινωνικὰς κακίας του, τῶν ὁποίων αἵτιοι εἶναι αὐτοὶ οἱ νομοθέται, ἔνεκα τῆς ἀβουλίας των· ἀποροῦμεν διατὶ δὲν ἐσκέφθησαν, ὅτι ὡς τιμωρεῖται ἡ κακία, οὕτω νὰ βραβεύηται καὶ ἡ ἀρετὴ, ἀποροῦμεν τέλος πῶς δὲν λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν νομοθετοῦντες, ὅτι ἡ κακία, ὡς ἀπεδείχθη, δὲν καταπαύεται διὰ τῆς τιμωρίας, ἀλλὰ διὰ τῆς ριζηδὸν ἐξαλείψεως αὐτῆς, διὰ θεσπισμάτων σοφῶν, ἀπαθῶν καὶ ἐμφρόνων, διὰ τῆς ἐπιβλέψεως εἰς αὐτὴν τὴν οἰκιακὴν ζωὴν, καὶ πρὸ πάντων διὰ τῆς γενικῆς ἀρίστης ἀνατροφῆς τοῦ γυναικείου φύλου. Ἐν τούτοις μεταξὺ τῶν ψεγόντων τὰς γυναικας ὡς ἀνικάνους εἰς τὰς πολιτικὰς καὶ ἠθικὰς ἀρετάς, ὁ μὲν Πλάτῳ (ὁ Ἀγγλος) νομίζει ὅτι αἱ γυναικες εἶναι πολὺ ἀπαλαί, καὶ διὰ τοῦτο δὲν δύνανται νὰ διαφυλάξωσιν εἰς τὴν μνήμην αὐτῶν τὰς ἐντυπώσεις τῶν ἀντικειμένων ἐπὶ πολλῷ, εἶναι

δὲ μελαγχριναὶ ἢ ξανθοὶ καὶ μόνον κατὰ τοῦτο διακρίνονται, ἀλλὰ νομίζομεν καὶ ἡμεῖς ὅτι ἀπατάται, διότι πλείοσται γυναῖκες ἐτίμησαν τὴν φιλολογίαν, τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, ἐνῷ ἐὰν δὲν ἠδύναντο νὰ διαφυλάξωσι μνήμην τῶν διαφόρων ἐντυπώσεων, πῶς ἤθελον συρράψει συγγράμματα τόσον σοφὰ καὶ περισπούδαστα καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς σοφοὺς; ἄλλως, καὶ φιλοσοφικῶς ἐὰν ἐξετάσωμεν τὸ ἀντικείμενον τοῦ λόγου, θέλομεν εὑρεῖν ὅτι καὶ εἰς τὰ κυριώτερα τῆς μνήμης προτερήματα, τὴν ταχύτητα, τὴν ἀντίληψιν, τὴν θετικότητα τῶν ἰδεῶν καὶ τὴν ἐτοιμότητα τοῦ πνεύματος, αἱ γυναῖκες εἶναι ἐντελεστάται. Ἐὰν προσέλθωμεν εἰς τὰ σχολεῖα, θέλομεν ἰδεῖν τὰ κοράσια νὰ προοδεύουν μᾶλλον τῶν ἀρρένων εἰς τὰ μαθήματά των, ἐὰν θεωρήσωμεν τὴν νηπιώδη καὶ παιδικὴν ἡλικίαν των θέλομεν εὑρεῖν ὅτι τὰ κοράσια ἀντιλαμβάνονται τῶν πραγμάτων καὶ πρῶτον καὶ σκεπτικότερον· ἐὰν εἴμεθα εἰς συναναστροφὰς θέλομεν ἰδεῖν τὰς γυναῖκας νὰ καταλαμβάνουν κάλλιστα τὰς ἰδέας τῶν ἄλλων καὶ ν' ἀπαντοῦν πολλάκις εὐστοχώτερον τῶν ἀνδρῶν· ἐὰν παρατηρήσωμεν ὁρῶς, θέλομεν γνωρίσειν ὅτι αἱ γυναῖκες ὅτι μάθουν τὸ γνωριζομένον καλῶς καὶ τόσον τελειότερα, ὅσον τελειότερον εἶναι καὶ τὸ μάθημα καὶ ἱκανότερος ὁ διδάσκαλος· ἐὰν ἐπιστήσωμεν προσοχὴν εἰς τὰς συνομιλίας τῶν γυναικῶν, θέλομεν ἰδεῖν ὅτι ἡ ἐτοιμότης τοῦ πνεύματος αὐτῶν εἶναι καὶ γοργωτέρα καὶ, κατὰ τὰς περιπτώσεις, ποτὲ μὲν σπουδαία ποτὲ δὲ ἀστεία. Περὶ δὲ ζωηρότητος τῶν αἰσθημάτων τοῦ γυναικείου φύλου τίς δύναται ν' ἀντεῖπῃ; ὁ ἔρωσ αὐτῶν εἶναι ζωηρότερος τοῦ τῶν ἀνδρῶν καὶ διαρκέστερος, ἡ φιλοκαλία των, ἡ ἀφέλειά των, ἡ φιλανθρωπία των καὶ ἡ δικαιοσύνη των εἶναι τὰ μικρότατα τῶν προτερημάτων αὐτῶν.

Ὁ ἅγιος Κυπριανὸς κακίζει πολὺ μᾶλλον τὰς γυναῖκας, λέγων ὅτι εἶναι σεσημειωμέναι με σατανικὰ ἐμβλήματα, ἀλλὰ καὶ οὗτος παχυλότατα ἡπατήθη εἰς τὴν ἀηδὴ ταύτην μεταφορὰν αὐτοῦ, διότι, ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι διὰ τῶν σατανικῶν ἐμβλημάτων μεταφορικῶς ἐννοῇ τὴν πονηρίαν τῶν γυναικῶν, οἱ ἄνδρες εἶναι πονηρότεροι αὐτῶν· ἐὰν ἐννοῇ τὰς κακίας των, πολλοὶ ἄνδρες εἶναι χείρονες αὐτῶν· ἐὰν τὰς ἀδυναμίας των, μήπως οἱ ἄνδρες δὲν ἔχουν ἀδυναμίας; ἐὰν τὴν ἐπιβροχὴν των ἢ τὸ πνεῦμά των, τοῦτο τὰς τιμᾷ· ἐὰν τέλος ἐννοῇ τὰς φυσικὰς των ἐλλείψεις, τίς ἀνευ ἐλλείψεων;

Ὁ Ἀριστοτέλης λέγει ὅτι αἱ γυναῖκες δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ καλὴ τις ἀπάτη τῆς φύσεως, ἀλλ' ἀπᾶν προσθέτομεν ἡμεῖς, ἥτις, εὐχονται οἱ ἄνδρες, νομίζομεν νὰ διαρκῇ ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ ζωῇ.

Ὁ Πιττακὸς πάλιν λέγει ὅτι τὸ μᾶλλον εὐμετάβλητον πᾶν εἶναι ἡ ῥοή τῶν ὑδάτων καὶ ἡ διαθέσις τῶν γυναικῶν, ἀλλ' ἐσφαλὲν, νομίζομεν, εἰς τὴν μεναφορὰν του ταύτην ὁ Λεσβίος σοφὸς, ἢ διότι ἐπαχθε πολλὰ ἀπὸ τὰς γυναικας ἀξίως,

ὡς κατ' αὐτῶν ἐπραξεν, ἢ διότι ὁ αἰὼν ἐνῷ ἔζη αὐτός, ἦτον ὁ σιδηρεὺς τῶν γυναικῶν αἰὼν, ἢ διότι δὲν ἐσπούδασε τοὺς χαρακτῆρας τοῦ γυναικείου φύλου, καθότι ἀπεδείχθη ὅτι αἱ γυναῖκες εἰς πολλὰ των αἰσθήματα, εἶναι τόσον σταθεραὶ, ὥστε δὲν ὑποχωροῦν οὔτε ἀπέναντι αὐτοῦ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ σιδήρου, ἄλλως ὅμως εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν δύνανται νὰ ᾔναι πάντοτε σταθεροὶ εἰς τὰς διαθέσεις των, καθότι τὸ κλίμα, ἡ κρᾶσις, ὁ τόπος, ὁ καιρὸς, ἡ λύπη, ἡ χαρὰ, τὸ πολίτευμα, ἡ ἀνάγκη, ἡ βία, τροποποιεῖ αὐτάς διαφόρως καὶ πολλάκις ἀναγκάτως καὶ ὠφελίμως, ὅτι τὸ σύμπαν αὐτὸ καθεκαστὴν μεταβάλλεται καὶ τροποποιεῖται κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ δημιουργοῦ αὐτοῦ, ἄρα, ἀφοῦ τὰ πάντα μεταβάλλονται, πῶς καὶ αἱ γυναῖκες νὰ μὴ μεταβάλλωνται; Πρὸς τὶ ἤθελον χρησιμεύσει αἱ διαθέσεις τῶν ῥημάτων καὶ αἱ πτώσεις καὶ ἀνωμαλίας τῶν ὀνομάτων;

Οἱ ἐπαινέται πάλιν τῶν γυναικῶν καὶ πρὸ πάντων ὁ εὐγλωττος Θωμᾶς, φαίνεται ὅτι ἐπαινοῦν αὐτάς, πέραν τοῦ ἀληθοῦς, διότι ταῖς ἀποδίδουν ψυχὴν τελειοτέραν τῆς τῶν ἀνδρῶν καὶ ὑπεροχὴν ἀπὸ μόνας τὰς ἀρετὰς αὐτῶν προερχομένην, ἀλλ' ἂς συγχωρηθῇ νὰ εἰπώμεν καὶ ἡμεῖς, ὅτι ἡ ὑπεροχὴ των ἐκπηγάξει πολλάκις καὶ ἀπὸ τὰ ἐλαττώματα των.

Ἄλλοι τέλος μετριότεροι, ὡς οἱ Μπομαρσὲ καὶ Ζιουῆς λέγουν, ἐκεῖνος μὲν ὅτι, ἐπειδὴ αἱ γυναῖκες ἔχουν φυσικὴν κλίσιν εἰς τὸ ψεῦδεςθαι, δύνανται νὰ γενοῦν ἀξιότεροι εἰς τὴν πολιτικὴν ἢ οἱ ἄνδρες, οὗτος δὲ ὅτι οἱ μὲν ἄνδρες δαπανοῦν τὴν νεότητά των διὰ νὰ μορφώσωσι τὸ πνεῦμά των, ἐνῷ αἱ γυναῖκες γεννῶνται με πνεῦμα, διότι εἰς αὐτάς τὸ πνεῦμα ἐπιφοιτᾷ πρὶν τοῦ λογικοῦ, ὅθεν καταλαμβάνουν ταχύτερον, καὶ βλέπουν μὲν κάλλιστα, ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ παρατηρήσωσι καὶ πολὺν χρόνον, ἢ δὲ αἰτία νομίζομεν τούτου εἶναι, ὅτι αἱ γυναῖκες, περὶωρισμέναι εἰς οἰκιακὸν βίον, ὑπόχρεοι εἰς τὸ ἐπιτηρεῖν πᾶν τὸ ἐν αὐτῷ γινόμενον, γηράσκουν ταχέως κατὰ τὰς ἰδέας, ἀλλὰ παρετηρήθη ὅτι πολλαὶ γυναῖκες, περιφρονῆσαι τὰ τοιαῦτα κωλύματα, ἀποκατεστάθησαν περινοῦσταται ἐν ὅλῳ αὐτῶν τῷ βίῳ. Ὁ Πλούταρχος ὅμως φρονουμένον ὅτι κάλλιον παντὸς ἄλλου εὖρε τὴν ἀλήθειαν· οὗτος ὁμοιάζει τὴν γυναῖκα πρὸς τὰ πολύτιμα, περικαλλῇ καὶ εὐθραυστα ἐκείνα σκεύη τὰ ὅποια ὑποκρύπτουσιν αἰωνίαν τὴν φλόγα, δι' ἧς χαλκεύονται οἱ πρῶτοι δεσμοὶ τῆς κοινωνίας καὶ συγγέονται τὰ γλυκύτερα αἰσθήματα, αἱ ἡδοναί, αἱ ἐλπίδες τοῦ ἀνθρώπου καὶ πᾶν ὅ,τι θερμαίνει καὶ ζωογονεῖ τὴν ὑπαρξίν του.

Τὸ ἔθνος ἐκείνο εἰς τὸ ὁποῖον αἱ γυναῖκες εἶναι πεπαιδευμέναι καὶ εὐχάργοι, εἶναι τὸ ἐγδοξώτερον καὶ μᾶλλον φιλελεύθερον, ἀπ' ἐναντίας δὲ τὸ ἔθνος, ὅπερ περιφρονεῖ καὶ ἀφήσιν ἀπειθεύτους αὐτάς, εἶναι τὸ πλέον ἄδοξον, τὸ πλέον δούλον.

Οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Ἀσσύριοι, οἱ Πέρσαι καὶ τόσα ἄλλα ἰσχυρὰ ἔθνη τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς, ὑπεδουλώθησαν εὐκόλως ἀπὸ τοῦ Ἑλλήνας καὶ Ῥωμαίου, διότι αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἦσαν δούλαι τῶν συζύγων καὶ ἀδελφῶν των, διότι ἀφίνοντο εἰς τὴν μεγαλύτερην ἀμάθειαν.

Εἰς τινὰ ἔθνη αἱ γυναῖκες ἦσαν καὶ εἶναι ἀπαίδευτοι καὶ περιορισμένοι καὶ διὰ τοῦτο ἦσαν καὶ εἶναι ταῦτα κακὰ, διεφθαρμένα καὶ δεισιδαίμονα.

Εἰς τὴν Σπάρτην αἱ γυναῖκες ἦσαν γενναῖαι καὶ ἐλεύθεροι, ἀπολαύουσι σέβας καὶ ὑπόληψιν, διὰ τοῦτο εἶχον ἄνδρας καὶ υἱούς ἥρωας, καὶ ὅλαι ἠδύναντο ν' ἀποκριθῶν ὡς ἡ γυνὴ τοῦ Λεωνίδα πρὸς τὸν Σατράπην, ὅστις ἐθαύμαζε τὴν ἰσοτιμίαν τῆς Δημοκρατίας τῶν Σπαρτιατῶν. « Ἐνταῦθα οἱ ἄνδρες δὲν λησμονοῦν ὅτι τοὺς τίκτομεν ἡμεῖς. »

Εἰς τὰς Ἀθήνας αἱ γυναῖκες ἦσαν σεμναί, φρόνιμοι καὶ σοφαί, διὰ τοῦτο καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν φίλοι τῆς ἐλευθερίας, σοφοὶ καὶ ἐνθερμοὶ θιασῶται τῶν ὠραίων τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν.

Εἰς τὴν Ῥώμην αἱ γυναῖκες ἦσαν εὐάγωγοι, φιλελεύθεροι καὶ ἐνάρετοι, καὶ διὰ τοῦτο οἱ Ῥωμαῖοι ἀποκατεστάθησαν κοσμοκράτορες, διὰ τοῦτο δικαίως ἐκκυχάτο διὰ τὸ πλῆθος τῶν μεγάλων αὐτῆς ἀνδρῶν· ἀλλ' ἅμα καὶ εἰς Σπάρτην καὶ εἰς Ἀθήνας καὶ εἰς Ῥώμην ἡμελήθη ἡ ἀνατροφή τῶν γυναικῶν καὶ ἡλαττώθη ἡ πρὸς αὐτάς ὑπόληψις, ἡ ἐλευθερία καὶ ὁ σεβασμὸς ἤρχισεν καὶ ἡ διαφθορά, ἥτις ἐξουδένωσεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰ περικλεῆ ὀνόματα τοῦ Σπαρτιατοῦ, τοῦ Ἀθηναίου, τοῦ Ῥωμαίου.

(ἀκολουθεῖ).

ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ.

Ο ΙΑΤΡΟΣ ΡΕΚΑΜΙΕΡΟΣ.

Ἡ ἱατρικὴ, ἥτις εἶναι κράμα ἐπιστήμης καὶ τέχνης, ἀριθμεῖ εἴκοσι διδάκτορας σοφωτέρους τοῦ Ρεκαμιέρου, ἀλλ' οὐδὲ εἶχεν, οὐδὲ ἴσως θέλει ἀπολαύσει ποτὲ τεχνίτην αὐτοῦ ἐντελέστερον.

Γεννηθεὶς εἰς Βελλεῦ τὸ 1764 ἔτος, ἀνετράφη εἰς τὸ διδασκῆριον τῶν Ἰησοῦϊτῶν ἡ χριστιανικὴ πίστις ἀνεπτύχθη ἐν αὐτῷ, καὶ ἀκμαία διετέλεσε μέχρι τῆς τελευταίας του πνοῆς. Ὡς ἄνθρωπος καὶ ὡς ἱατρός, εὗρεν ἐν τῇ πίστει τὴν δύναμιν τοῦ αἵρεσιν τὰ ὄρη, ἄλλως τε, ἦτο προικισμένος συγχρόνως ἀπὸ ἰδιοτροπίας, αὐτοματισμῶν καὶ ἐξυδερκείων, ὡς οὐδεὶς ἄλλος.

Ἡ ἱστορία τῆς ἱατρικῆς πράξεώς του, ἐὰν οἱ μαθηταὶ του δινηθῶσι ποτὲ νὰ τὴν συντάξωσι, θέλει φέρει χαρακτηριστικὰ φανταστικοῦ διηγήματος, διακοπτομένου ἀπὸ θαύματα, καὶ δράματος πλήρους περιπετειῶν καὶ ἀέλπτων συμβάντων.

Ἐν τῷ ἀκρατῇ καὶ ἀδικότῳ πολέμῳ κατὰ τῶν ἀνθρωπίνων πόνων, ὁ Ρεκαμιέρος ὁμοίᾳς τοὺς ἀλανθάστους ἐν ταῖς παρατολίαις αὐτῶν στρατηγούς, οἵτινες δι' ἐνὸς βλέμματος διορῶσι, δι' ἐνὸς λογισμοῦ ταυτίζουσι, καὶ διὰ μιᾶς πράξεως νικῶσιν. Ὁ ἐμπνεόμενος οὗτος αὐτοσχεδίως θεραπευτῆς ἔφραεν εἰς ἀπελπισίαν τοὺς κλασικοὺς διδάκτορας, ἀντίποδας αὐτοῦ. Πάντες ἐφθόνουν αὐτὸν, οἱ πλείστοι ἦσαν ἐχθροὶ του, αὐτὸς δὲ τοὺς ἐξεδικάετο σώζων τοὺς πάσχοντας.

Ἰδοὺ χαρακτηριστὶς τινὲς τῆς ζωῆς του ὑπὸ αὐτοπτῶν μαρτύρων βεβαιούμενοι καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἀνδρὸς ζωηρῶς εἰκονίζοντες.

Τὸν Ρεκαμιέρον δὲν εὗρεν ἀπαρκεστέον ποτὲ πάθος ὅσον καὶ ἂν ἦτον κεραυνόβολον. Ἐν τῇ ἐτοιμότητι τοῦ πνεύματός του, τὰ πάντα μετέβαλλεν εἰς μέσον θεραπείας, ἐν τῇ ἐπιτηδειότητι τῆς χειρὸς του, τὰ πάντα εἰς ὄπλον κατὰ τοῦ νοσήματος.

Νύκτα τινὰ ἐν ἐξοχῇ, ἐνῷ νέαν μητέρα ἔσωζεν ἀπὸ τοῦ θανάτου, ἡ τροφὸς ἐν τῇ παραζάλῃ τῆς συνθλᾶ τὴν μηρὸν τοῦ νεογνοῦ. Μηδὲν πρόχειρον μέσον ὑπῆρχε. Βοηθὸς, ἐργαλεῖα, φαρμακεῖον, τὰ πάντα ἐλλείπουν. Πᾶς ἄλλος εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ρεκαμιέρου θὰ τὰ ἔχανε· αὐτὸς οὐδ' ἐταράχθη, ῥίπτει τὸ βλέμμα του περὶ ἑαυτὸν, ἀπαντᾷ ἐπὶ τοῦ τοίχου ἡμερολόγιον ἐκ χαρτονίου, τὸ κόπτει εἰς τεμάχια, φέρει ἡ τροφὸς ποδιὰν κηρωτὴν, τὴν σχίζει εἰς λωρίδας, καὶ εἰς μίαν στιγμὴν τὸ κάταγμα τοῦ βρέφους κατηρτίσθη καὶ ὁ ἐπίδεσμος ἐπετέθη, ἀλλ' ἀπαιτεῖτο καὶ ἡ στερεώσις του... Ὁ Ρεκαμιέρος βλέπει ἐπὶ τινος θέσεως ἄμυλον, τὸ διαλύει, τὸ χυνεῖ ἐπὶ τοῦ ἐπιδέσμου, καὶ ἱτὸ βρέφος ἐσώθη ἀβλαβές. Οὐδεὶς ἐγνώριζε κάλλιον αὐτοῦ τὰς σχέσεις τῶν ἡθικῶν μετὰ τῶν φυσικῶν παθημάτων, οὐδ' ἐθεράπευε ἐπιτυχέστερα τὸ ἐν διὰ τοῦ ἄλλου.

Τὸ 1815, ἀξιωματικὸς Ἀγγλος παρεδόθη εἰς τὰς ἡδονὰς τῶν Παρισίων μετὰ τὸ τέλος συμποσίου σαρδαναπαλικοῦ, οἱ καπνοὶ τεσσαρακονταεῖδων οἶνων, ἀναθάντες εἰς τὸν ἐγκεφαλὸν του, κατέστησαν αὐτὸν μανιώδη. Ὄθεν ἔσπα, ἐσχίζε, κατέστρεψε πᾶν τὸ παρατιθέμενον καὶ ἀπῆλπιζε τρεῖς περιδόξους σφοδρὰς ἱατροὺς συνελθόντας περὶ τὴν κλίνην του. Οὗτοι, ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἀμνηχανίᾳ των, εἶχον δεσμεύσει τὸν μανιώδη ἐπὶ τῆς κλίνης του, καὶ ἐπερίμενον τρέμοντες, τὸν θάνατόν του, διὰ τελευταίου παροξυσμοῦ.

Ὁ Ρεκαμιέρος προσκαλεῖται εἰς συμβούλιον ἐν λουισθίοις, (αὕτη ἦτον πάντοτε ἡ μερὶς τοῦ ἀνδρὸς) φθάνει εἰς τὸν ἀναστατωμένον θάλαμον, ὅστις ὁμοίᾳς πεδίον μάχης, παρατηρεῖ ἡσύχως τὸν δεσμευμένον κεραυνόν, ἀφρίοντα καὶ συνεσπασμένον ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν. Πληροφορεῖται περὶ τοῦ χαρακτήρος του, περὶ τῶν προγεγονότων καὶ τῶν ἔξω τούτου.

— « Εἶναι εἰς τῶν γεναιότερων ἀξιωματικῶν